

ništva, lep cvet pognala; v Gorici se od vsega tega nič vedilo ni; spali so naši Goričanje trden sèn. Prvi, ki se je bil v Gorici Slovenca zavedel, bil je rajnki Valentin Stanić, kanonik in šolski nadzornik. On je bil, ki je nagovoril tukajšnjega knjigarja Paternolli-ta, da je naročeval slovenske, večidel molitvene bukvice. Stanić sam je slovenske pesmi skladal, jih sam natiskal v svoji tiskarnici, jim napeve skladal, učence pevati vadal. Tako se je slovenski jezik, pa brez zavedenja in malo po malem bil začel tudi med mladino razširjati. Posebno unet za slovenščino je bil gospod Kociančič, sedaj profesor bogoslovja, ki se je le z lastnim trudom maternega jezika naučil, da je že raznovrstne stvari v njem spisal.

Taka je bila pred letom 1848. To leto je bilo vnovič pretreslo celo Evropo, in dve najimenitniši ideji svoboda in narodnost ste bile kot električen tok prešinite vse ljudstva. Sedaj še le so se bili nekteri v Gorici zavedili, da so sinovi matere slovenske, in pokazali so to s tem, da so osnovali slovensko društvo. Možje, ki so bili na čelu temu narodnemu početju, bili so gg. rajnki dr. Dolenc in Doljak, in gg. Huber, Winkler, Napret, dr. Kozler in drugi. Ravno v tem letu se je bila postavila prvokrat stolica za slovenski jezik na tukajšnjem modroslovnem učilišču. Leta 1850 je bil že vpeljan slovenski jezik v tukajšnje gimnazije, in od tistihmal je začel se cepiti v mladino, in je dandanes že lepe mladike pognal, ki obetajo dorasti v košate drevesa in obroditi obilo žlahnega sadja.

Ni pa misliti, da so bile kolesa slovenskega voza pri nas dobro uglajene; cvilile so večkrat, da je bilo joj. Zavr in zaprek v šolah, deloma tudi od take strani, od kodar bi se jih ne bili nadjali, je bilo veliko. Vendar smo imeli tudi taci mož, ki so, zvesti svojemu poklicu, očitni krivici se moško ustavljali, in se z besedo in peresom za narodne pravice neustrašljivo potegovali. In ni davno, kar so za sedanji čas znamenito zmago dosegli. To leto še le se slovenščina v prvo uči po vseh razredih naše gimnazije; na realki se je že vpeljala bila pri njeni ustanovitvi.

Iz vsega tega se vidi, da slovenski jezik v Gorici od zgorej napreduje čvrsto in uspešljivo; naša naloga je tedaj, da zadobi pravice, ki mu gredó po Božji volji in cesarski postavi, to je, da se vpelje popolnoma v šole in v uradnije (kancelije).

Da bo pa to mogoče, ni zadosti, da na vse grlo upijemo, da se vpelje v šole in uradnije, ampak edina pot, ki nas naravnost in brez ovér popelje do tega uspeha, je ta, da se vsi, ki smo se po nemški izšolali, marljivo poprimemo maternega jezika; vsi moramo se ga učiti in se v njem izuriti, ker le tako bo mogoče, da ga rabimo v javnem življenji.

Vi gosp. župani, ki veste, kakoršne zadrege vam dopisi delajo, ki jih dobivate v laškem ali nemškem jeziku, vpeljite slovenski jezik v svoje županijske pisarnice, ker domá ste vi gospodarji, in s tem se poslužujete le svojih pravic.

Vi učitelji po kmetih, ki ste prvi odgojitelji nadepolne in čvrste slovenske mladine, cepite v mlado kri narodno zavednost; vadite jih peti prelepe in mile slovenske pesmi, in s tem boste pregnali neslano in dostokrat zlo kužno petje tujih pesem.

In vi gosp. duhovniki, podučujte vam izročeno čedo v čistem slovenskem jeziku, ker le čista domača beseda, ki pride iz gorečega srca, tudi v srce gré in uname neugasljiv plamen.

Národní župani, národní učitelji in národní dušni pastirji so nepremakljivi kamnitni stebri, na kterih se valovje nepostavnega poptujčevanja gotovo razbije. Vsi

tedaj se svojega milega in lepoglasnega jezika poslužujmo v družini in v javnem življenji, v govoru in v pisanji. Le potem bomo pod milo in pravično vlado presvitlega našega cesarja Franca Jožefa veliki in sveti namen dosegli, ako vsi živo čutimo besede pesnika, ki pravi: „Biti slovenske krvi bodi Slovencu ponos.“

Slovstvo jugoslavenko.

* *Umni gospodar.* Mesečen časnik za kmetijstvo, gospodarstvo in obrtnijstvo. Izdaja ga c. k. kmetijska družba goriška.

Pod tem naslovom je prišel v Gorici julija meseca 1. list novega časnika na svetlo, kteremu je začasni odgovorni vrednik gospod prof. Andrej Marušič, rodoljub z dušo in telesom. V predgovoru se obrača g. vrednik do Slovincov goriških in jih vabi, naj se udeležijo bravci in pisatelji goriške dežele novega lista, kterega jim slavna kmetijska družba goriška izročuje. Družba ta izdaja Lahom laški list, tedaj hoče tudi Slovincem svojim slovenskega podati. Prve liste bo družba svojim udom pa tudi drugim iz goriške dežele zastonj pošiljala. Ako se do septembra ali oktobra, ko ima biti glavni zbor kmetijske družbe v Tominu, pokaže, da šteje list zadosti bravev in prijatlov, se bo za trdno sklenilo, ali ima list samo enkrat ali večkrat na mesec izhajati, in potem se bo še le povabilo na naročbo razpisalo. — „Umni gospodar“, ki izhaja na osmerki na 4 listih, bo prinašal tudi novice raznega zapopadka.

Tako se čedalje bolj množi slovstvo naše; narod slovenski ima zdaj že 7 časnikov. Lepo število! katero očitno kaže, da Slovenci nikakor ne gremo rakove poti, kakor nekteri želijo, ampak da čvrsto napredujemo svesti si prislovice: „močán je, kdor kaj zná“ (Wissenschaft ist Macht).

* Slovincem, ki se želijo učiti srbski jezik, priporočamo slovnico, ki je prišla na svetlo pod naslovom: **СРБСКА ГРАММАТИКА. (СЪЗКОСЛОВІЕ, Sprachbuch).** **Израђена Димитріемъ Чобићъ, народныхъ србск. школа управителъмъ у Панчеву.**

Lepoznansko polje.

Slava in ljubezen.

Novela.

(Dalje.)

Od te dôbe se je Ravsovič še veliko bolj ko poprej slinil Blagajču. Pa tudi Ivanka je pod šemo najiskrenejšega prijateljstva tolažil po vsi moči. Vedil je hudobnež dobro, da je bil zopern že odprej Ivanki; zato pa je odločil zdaj — ko mu je bil ranjeni Ivan za nekaj časa gotovo iz poti — poslužiti se v dosego svojih namenov stranskih zvijač. On je namreč sam pogostoma proti Ivanki spominjal rajnega Ivana, hvalil ga ter obžaloval s solznim očesom smrt njegovo. S tem upal je najpred doseči zaupanje in za tem tudi počasi prijateljstvo Ivankino, kar mu je v resnici tudi steklo po željah. Zaupna deklica verjela je res potepuhu, da je on prijatelj njeni in rajnega Ivana, o kterem je tako rad govoril in ga tako sočutno pomiloval. Hotla je zdaj skoraj sama nad seboj grajati svojo poprejšno sodbo o Ravsoviču, da je namreč hudoben in malovreden človek. Pa čudno — srce njeno ni se udalo tem mislim, — neki glas šepetal ji je vedno na uho, da prijateljstvo in pomilovanje Ravsovičevo je hinavsko.

Zdaj pa naenkrat razodene se neka skrivnost Blagajčeva in Ravsovičeva, katero častitim bravcem v sledečem naznanujemo.

Bil je god Blagajčev. Hčerka njegova pride, da